

Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava

TEORIE ÚDRŽBY

učební text

Jan Famfulík

Jana Míková

Radek Krzyžanek

Ostrava 2007

Recenze: Prof. Ing. Milan Lánský, DrSc.

Název: Teorie údržby
Autor: Ing. Jan Famfulík, Ph.D.; Ing. Jana Míková, Ph.D.; Ing. Radek Krzyžanek
Vydání: první, 2007
Počet stran: 237

Vydavatel a tisk: Ediční středisko VŠB – TUO

Studijní materiály pro studijní obor Dopravní technika Fakulty strojní
Jazyková korektura: nebyla provedena.

Určeno pro projekt:

Operační program Rozvoj lidských zdrojů

Název: E-learningové prvky pro podporu výuky odborných a technických předmětů

Číslo: CZ.O4.01.3/3.2.15.2/0326

Realizace: VŠB – Technická univerzita Ostrava

Projekt je spolufinancován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR

© Ing. Jan Famfulík, Ph.D.; Ing. Jana Míková, Ph.D.; Ing. Radek Krzyžanek
© VŠB – Technická univerzita Ostrava

ISBN 978-80-248-1509-1

Obsah

1.	SPOLEHLIVOST A ŽIVOTNÍ CYKLUS VOZIDEL	7
1.1	Základní pojmy	8
	• Spolehlivost dle ČSN ISO 9000:2000	8
	• Spolehlivost dle ČSN IEC 50(191) - mezinárodní elektrotechnický slovník	10
1.2	Spolehlivost a životní cyklus vozidel	11
	• Etapy a náklady životního cyklu vozidel	12
	• Identifikace etap životního cyklu vozidel	14
1.3	Etapy životního cyklu a formování spolehlivosti.....	17
	• Etapa koncepce a stanovení požadavků na vozidlo	18
	• Etapa návrhu a vývoje vozidla.....	18
	• Etapa výroby.....	19
	• Etapa uvedení do provozu.....	19
	• Etapa provozu	19
	• Etapa modernizace.....	20
	• Etapa likvidace vozidla.....	20
2.	ZÁKLADY TEORIE SPOLEHLIVOSTI.....	23
2.1	Vlastnosti náhodné veličiny	24
	• Náhodný jev.....	24
	• Rozptyl náhodné veličiny	26
	• Střední hodnota náhodné veličiny.....	27
	• Histogram četností.....	29
2.2	Charakteristiky náhodné veličiny	32
	• Pravděpodobnost	32
	• Hustota pravděpodobnosti	34
	• Distribuční funkce	35
	• Doplněk k distribuční funkci	36
	• Intenzita poruch náhodné veličiny.....	37
	• Charakteristiky polohy náhodné veličiny	38
3.	VYBRANÉ ZÁKONY ROZDĚLENÍ POUŽÍVANÉ VE SPOLEHLIVOSTI	42
3.1	Zákony rozdělení pravděpodobnosti spojitě náhodné veličiny	43
	• Exponenciální rozdělení	43
	• Weibullovo rozdělení.....	48
	• Normální rozdělení	50
3.2	Zákony rozdělení pravděpodobnosti diskrétní náhodné veličiny	53
	• Binomické rozdělení.....	53
	• Poissonovo rozdělení	54
3.3	Odhad parametrů zákona rozdělení pravděpodobnosti	56
	• Odhad parametrů Weibullova rozdělení	57
	• Odhad parametrů normálního rozdělení	61
3.4	Spolehlivost neobnovovaných soustav	63
	• Sériová soustava	64
	• Paralelní soustava	64
	• Kombinované soustavy.....	65
4.	OPOTŘEBENÍ STROJNÍCH SOUSTAV A VZNIK PORUCH.....	72
4.1	Základní pojmy	72
4.2	Vznik a vývoj poruch.....	73
	• Klasifikace poruch podle charakteru jejich vzniku.....	74
4.3	Druhy opotřebení strojních soustav	76
	• Adhezivní opotřebení.....	78
	• Abrázivní opotřebení	79

• Erozivní opotřebenění	80
• Kavitační opotřebenění.....	81
• Únavové opotřebenění.....	82
• Vibrační opotřebenění	82
5. SYSTÉMY ÚDRŽBY	86
5.1 Základní pojmy	87
5.2 Teorie obnovy	89
5.3 Vztah mezi opotřebením a údržbovým systémem	92
5.4 Základní typy údržbových systémů	93
• Údržbový systém po poruše.....	96
• Údržbový systém se zaručenou bezporuchovostí	97
• Údržbový systém po prohlídce	98
5.5 Návrh systémů údržby	99
• Návrh systém se zaručenou bezporuchovostí	100
5.6 Údržba zaměřená na bezporuchovost (RCM)	102
• Vytvoření programu údržby.....	103
• Stanovení prostředků a obsahu údržby	109
• Stanovení intervalů údržby	115
• Sestavení počátečního a provozního programu údržby	118
5.7 Systém údržby hnacích vozidel ČD, a. s.....	121
• Základní koncepce systému údržby	121
• Zajištění bezpečnosti provozu vozidel z hlediska údržby.....	123
• Posouzení vlastností údržbového systému hnacích vozidel ČD, a. s.	126
6. ANALÝZA SPOLEHLIVOSTI V ETAPĚ NÁVRHU A VÝVOJE VOZIDLA.....	130
6.1 Charakteristika metody FMEA/FMECA	131
• Charakteristika, cíle a možnosti použití metody	131
• Omezení a nedostatky metody FMEA	133
• Vstupní informace pro analýzu.....	134
6.2 Postup provádění metody FMEA/FMECA.....	136
• Přípravná část analýzy	137
• Vlastní FMEA/FMECA jednotlivých prvků systému.....	138
• Vyhodnocení analýzy	139
• Dokumentace FMEA/FMECA	140
7. LOGISTICKÉ ZAJIŠTĚNÍ ÚDRŽBY VOZIDEL	155
7.1 Základní pojmy	155
7.2 Logistický řetězec	157
• Uspořádání zásobovacích řetězců	159
• Posouzení vlastností zásobovacích řetězců.....	165
• Analýza postavení operativního skladu v zásobovacím řetězci	168
7.3 Cíle, faktory a požadavky na logistické služby.....	170
• Cíle logistického zabezpečení míst údržby kolejových vozidel.....	170
• Definice požadavků na prvky logistických služeb	171
7.4 Systémy řízení zásob	174
• Strategie řízení zásob	174
• Schéma strategií zásob	176
7.5 Rozhodovací diagramy logistického zajištění údržby.....	180
• Popis rozhodovacího diagramu volby modelů zásobování	180
• Popis rozhodovacích diagramů volby dodavatele	182
• Stanovení signální hladiny zásob	187
Klíč k řešení	195
Další zdroje	214
Rejstřík	216
Příloha č. 1: Přehled technických norem z oblasti spolehlivosti	218
Příloha č. 2: Informace o spolehlivosti na Internetu	225

POKYNY KE STUDIU

Teorie údržby

Pro předmět Teorie údržby, vyučovaném v 5. semestru oboru Dopravní technika, jste obdrželi studijní balík obsahující

- integrované skriptum pro distanční studium obsahující i pokyny ke studiu
- CD-ROM s doplňkovými animacemi vybraných částí kapitol
- harmonogram průběhu semestru a rozvrh prezenční části
- rozdělení studentů do skupin k jednotlivým tutorům a kontakty na tutorý
- kontakt na studijní oddělení

Prerekvizity

Pro studium tohoto předmětu se předpokládá absolvování předmětu Matematika I, II, III

Cílem předmětu

Je seznámení s teoretickými základy údržby vozidel, které jsou založeny na třech pilířích, tj. bezporuchovosti, udržovatelnosti a zajištěnosti údržby, a jejich charakteristikami, popisovanými nástroji z oblasti matematické statistiky. Po prostudování modulu by měl student být schopen analyzovat provozní spolehlivost kolejových a silničních vozidel, identifikovat druhy opotřebení strojních soustav, navrhnout údržbový systém vozidel nebo jejich částí, analyzovat způsoby a důsledky poruch a orientovat se v oblasti logistického zajištění údržby vozidel.

Pro koho je předmět určen

Modul je zařazen do bakalářského studia oboru Dopravní technika studijního programu Strojírenství, ale může jej studovat i zájemce z kteréhokoliv jiného oboru, pokud splňuje požadované prerekvizity.

Skriptum se dělí na části, kapitoly, které odpovídají logickému dělení studované látky, ale nejsou stejně obsáhlé. Předpokládaná doba ke studiu kapitoly se může výrazně lišit, proto jsou velké kapitoly děleny dále na číslované podkapitoly a těm odpovídá níže popsána struktura.

Při studiu každé kapitoly doporučujeme následující postup:

Čas ke studiu: xx hodin

Na úvod kapitoly je uveden **čas** potřebný k prostudování látky. Čas je orientační a může vám sloužit jako hrubé vodítko pro rozvržení studia celého předmětu či kapitoly. Někomu se čas může zdát příliš dlouhý, někomu naopak. Jsou studenti, kteří se s touto problematikou ještě nikdy nesetkali a naopak takoví, kteří již v tomto oboru mají bohaté zkušenosti.

Cíl: Po prostudování tohoto odstavce budete umět

- popsat ...
- definovat ...

Ihned potom jsou uvedeny cíle, kterých máte dosáhnout po prostudování této kapitoly – konkrétní dovednosti, znalosti.

Výklad

Následuje vlastní výklad studované látky, zavedení nových pojmů, jejich vysvětlení, vše doprovázeno obrázky, tabulkami, řešenými příklady, odkazy na animace.

Shrnutí kapitoly

Na závěr kapitoly jsou zopakovány hlavní pojmy, které si v ní máte osvojit. Pokud některému z nich ještě nerozumíte, vraťte se k nim ještě jednou.

Kontrolní otázka

Pro ověření, že jste dobře a úplně látku kapitoly zvládli, máte k dispozici několik teoretických otázek.

Úkol k řešení

Protože většina teoretických pojmů tohoto předmětu má bezprostřední význam a využití v databázové praxi, jsou Vám nakonec předkládány i praktické úlohy k řešení. V nich je hlavní význam předmětu a schopnost aplikovat čerstvě nabyté znalosti při řešení reálných situací hlavním cílem předmětu.

Klíč k řešení

Výsledky zadaných příkladů i teoretických otázek výše jsou uvedeny v závěru učebnice v Klíči k řešení. Používejte je až po vlastním vyřešení úloh, jen tak si samokontrolou ověříte, že jste obsah kapitoly skutečně úplně zvládli.